

ΕΝΟΤΗΤΑ 33

Η ρωσική επανάσταση

Η κρίση του τσαρικού καθεστώτος

- Η κατάσταση στη Ρωσία στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20ού αι.:
 - 85% του πληθυσμού ήταν **αγρότες**.
 - Τα μεγαλύτερα και καλύτερα κτήματα ανήκαν σε **μεγάλους γαιοκτήμονες**
 - Οι **καλλιεργητές** ζούσαν σε **άθλιες συνθήκες**. Συχνές εξεγέρσεις.
 - Αξιόλογη **βιομηχανική ανάπτυξη** σε κάποιες περιοχές της Ρωσίας.
 - **Άθλιες οι συνθήκες ζωής των εργατών**. Συχνές εξεγέρσεις που καταστέλλονταν με βία.
 - **Έξαρση της κοινωνικής έντασης** μετά τον ρωσοϊαπωνικό πόλεμο (1904-1905).
 - **Επανάσταση το 1905** υποχρέωσε τον τσάρο να δεχθεί την εκλογή νομοθετικού σώματος (Δούμα) – **Συνταγματική μοναρχία**.
 - Νέα επανάσταση (1905-1906) πνίγηκε στο αίμα.
 - Ο Α΄ **παγκόσμιος πόλεμος** επιδείνωσε την κατάσταση.

Η αστική επανάσταση του Φεβρουαρίου 1917

- **Επανάσταση τον Φεβρουάριο 1917:**
 - Επικρατούν **μετριοπαθείς φιλελεύθεροι αστοί**.
 - Παράλληλα οργανώνονται τα **σοβιέτ** [= συμβούλια εργατών, στρατιωτών, αγροτών] και **αναλαμβάνουν την εξουσία** στην Πετρούπολη, Μόσχα και άλλες μεγάλες πόλεις.
 - Ο τσάρος **παραιτείται** (Μάρτιος 1917).
- **Η προσωρινή κυβέρνηση:**
 - Αναγνώρισε κάποια **ατομικά δικαιώματα**.
 - **Νομιμοποίησε** τα σοβιέτ.
 - Προετοίμασε τη συνέλευση για την **κατάρτιση συντάγματος**.
 - **Δεν ικανοποίησε τα λαϊκά αιτήματα** για έξοδο της Ρωσίας από τον πόλεμο και αναδιανομή (= μοίρασμα) της γης.
- Οι **κομμουνιστές** (μπολσεβίκοι)¹ ζητούσαν:
 - **Να καταργηθεί** η φιλελεύθερη προσωρινή κυβέρνηση.
 - **Να περάσει η εξουσία στα σοβιέτ**.
 - **Να μοιραστεί η γη** στους αγρότες.
 - **Να αποσυρθεί** η Ρωσία από τον πόλεμο.

Η σοσιαλιστική οκτωβριανή επανάσταση του 1917

- Οι **μπολσεβίκοι**:
 - **Κυριάρχησαν** στα σοβιέτ από τον Μάιο του 1917.
 - Οργάνωσαν **νέα επανάσταση τον Οκτώβριο 1917** (Οκτωβριανή επανάσταση).
- Μετά την επιτυχία της επανάστασης:
 - Η **επαναστατική κυβέρνηση** με πρόεδρο τον **Λένιν**:
 - ❖ Αφαίρεσε όλες τις μεγάλες ιδιοκτησίες (αγροκτήματα, εργοστάσια, τράπεζες κ.λπ.) από τους ιδιοκτήτες τους.

¹ **Μπολσεβίκοι** = Η πλειοψηφία των μελών του Μαρξιστικού Ρωσικού Σοσιαλιστικού Κόμματος που διασπάστηκε στο 2^ο Συνέδριό του το 1903.

- ❖ Ανέθεσε τη διοίκηση των εργοστασίων στα σοβιέτ των εργατών και των αγροκτημάτων στα σοβιέτ των αγροτών.
- ❖ Αναγνώρισε το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των διαφόρων εθνοτήτων της χώρας.
- ❖ Απέσυρε τη Ρωσία από την Αντάντ και από τον πόλεμο (συνθήκη ειρήνης του **Μπρεστ-Λιτόφσκ**, 3/3/1918).

Ο εμφύλιος πόλεμος και η ξένη επέμβαση

- Λίγο αργότερα ξέσπασε **εμφύλιος πόλεμος** ανάμεσα στους οπαδούς του τσάρου και τους επαναστάτες.
- **Οι χώρες της Αντάντ (και η Ελλάδα) συμμετείχαν** στον εμφύλιο πόλεμο στο πλευρό των τσαρικών (εκστρατεία στην Ουκρανία).
- Στον εμφύλιο πόλεμο επικράτησαν οι **μπολσεβίκοι** το 1921.

Η ίδρυση της Σοβιετικής Ένωσης

- Το κράτος που προέκυψε από την επανάσταση πήρε τη **μορφή ομοσπονδίας** και ονομάστηκε **Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ)**.

Η επίδραση της οκτωβριανής επανάστασης στην Ευρώπη

- Η οκτωβριανή επανάσταση **επηρέασε** τις λαϊκές τάξεις σε πολλές χώρες της Ευρώπης, που ξεκίνησαν αντίστοιχες εξεγέρσεις ή επαναστάσεις.
- Η ίδρυση της **Γ΄ Διεθνούς ή Κομμουνιστικής Διεθνούς ή Κομιντέρν στη Μόσχα, το 1919**, ενίσχυσε τις λαϊκές τάξεις και τις διεκδικήσεις τους.
- Στη **Γερμανία**:
 - Εξέγερση (1918-1919) οδήγησε στην **κατάργηση της μοναρχίας**.
 - Οι **σπαρτακιστές** (ριζοσπάστες σοσιαλιστές) οργάνωσαν **επανάσταση** (1918) αλλά **ηττήθηκαν**.
- Στην **Ουγγαρία**, μετά από επανάσταση, **επικράτησε για λίγο σοβιετικό καθεστώς**.
- Στις νικήτριες χώρες της Αντάντ εκδηλώθηκαν **μεγάλες απεργίες**.
- **Άρχισαν να ιδρύονται κομμουνιστικά κόμματα**.
- Το **Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος (ΣΕΚΕ)** ιδρύθηκε το 1918 και αργότερα μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ) (1924).

Ερωτήσεις

1. Ποια κατάσταση επικρατούσε στη Ρωσία πριν από την οκτωβριανή επανάσταση; Πώς ζούσαν οι διάφορες κοινωνικές ομάδες και ποια ήταν τα αιτήματά τους;
2. Ποια ήταν τα αιτήματα των Ρώσων κομμουνιστών (μπολσεβίκων) μετά την επανάσταση του Φεβρουαρίου 1917;
3. Ποια αιτήματα δεν ικανοποίησε η κυβέρνηση που προέκυψε από την επανάσταση του Φεβρουαρίου 1917;
4. Ποιες ήταν οι πρώτες ενέργειες της κυβέρνησης των επαναστατών (Λένιν) μετά την επικράτηση της οκτωβριανής επανάστασης.
5. Ποια επίδραση είχε η οκτωβριανή επανάσταση στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες;